

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUPT DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL ANUAL:
In țară . . . 10 lei
In străinătate 12 »

Un orator al generației bătrîne: Nicolae Ionescu

A murit Nicolae Ionescu, oratorul generației înnălbite astăzi, tribunul unor lupte uitate de multă vreme, șeful liberal al unor prefaceri care s'au săvârșit cu totul.

E ciudat că a mai fost vorba odată, acum cîteva luni, de moartea acestui om, atunci cînd de mult el nu mai trăia cu adevărat. Căci nu era traiu nici pentru un om de o solemnă indolență ca a lui, ațipirea în odaia rău îngrijită de la cel mai ieftin rind al unui otel bucureștean, alegerea la Camera saŭ la Senat, după multe stăruinți umilite și fără ca alesul să se fi putut mișca pînă la alegători, să fi putut dezmoții o clipă coardele de aramă ale vestitului, ale unicului său glas, pierderea fără gînduri și fără simțire în marea viață roditoare a cîmpului, supt cine știe ce șopron de șindilă veche, la o răzășie părăgenită din Roman și, iarăși, țintuirea într'un scaun la Academie — era așa de bătrîn, de scortos, de pecetluit în încheieturi, încît pentru dînsul părea cu totul nepotrivită așa o jucărie de lemn cum sînt acelea din sala sărăcăcioasă a ședințelor, ci vedeai bine că i s'ar fi convenit un mare jilț de piatră aspră, cu care să se fi făcut una trupul său impietrit. Nici ca agitator, nici ca orator parlamentar, nici ca profesor — a fost profesor de istorie universală la Universitatea din Iași —, nici ca om în societate, el nu mai era de mult între cei vii. Îl amintia numai acelor puțini cari-l știuseră în viață acel chip de pustnic părăsit, innodat în încheieturi și cu graiul mort, acea față de o gălbeneală de ceară, foarte liniștită, acei ochi stinși supt ochelarii bătrînești cari păreau înfipti în carne și părul buhos, mișos, care în bogăția și neorînduiala lui dădea acestei fețe de patriarh încremenit și o culoare de tine-reță zglobie.

Sînt oameni, la mormîntul cărora nu poți vorbi decît de viață, de viața intrupată odată în ei, care n'a zburat de la dinșii decît în clipa din urmă, aruncînd în urmă trupul zdrobit al învinsului, și care, pe-

cetluită cu firea, cu numele lui, va merge și de acolo înainte ani și zeci de ani încă, stăpînind mințile, încălzind inimile, îndemnînd și poruncind. Așa, în acest înțeles, mor și tineri de douăzeci de ani și bătrîni cari au ajuns cele din urmă hotare ale traiului. Dar sînt și alții, altfel oameni cari au avut un nume, o glorie, înaintea că-
 rora s'au descoperit capetele mulțimilor admiratoare, și pe cari moartea-i găsește morți și-i ia, nu numai fără luptă, dar fără bărbătească supunere senină, îi ia cu un fel de desiluzie, ca din mormînt. Departe trebuie să te cobori în urmă, îmbrăcînd formele de cugetare și de simțire ale unei epoci cu totul stînse, pentru ca să poți înțelege întru citva și spune, care a fost pentru acel om rostul ce i-a dat numele, faima și admirația celor ce-l așteaptă, în cea mai mare parte, de mult în lumea morților.

*

Neculai Ionescu sună foarte puțin boierește; e un nume șters, răs-pîndit pretutindene în mulțimile țirgoveților. Înseamnă Neculai fiul lui Ion. A fost deci la Brad, un sat de țerani liberi și proprietari din Ținutul Romanului, un bade Ion, care a botezat Nicolae pe unul din feciorii săi. Altul s'a chemat tot Ion ca tatăl său, și, pentru a se deosebi de ațîția alții cu numele lui, și-a zis Ion Ionescu *de la Brad*.

Era, pe vremea cînd Ion, fratele mai mare, și Nicolae, fratele cel mic, au ajuns tineri, o vreme de prefacere în ceia ce privește stratele societății noastre. De la 1821, boierii noștri făceau liberalism, dar tot între boieri, vorbind de constituție, cerînd senate parlamentare și învinuindu-se de *ciocoinicie* și de *carvunarism* (carbonarism).

Fiii acestor boieri au făcut revoluția de la «patru-zeci și opt», revoluția pentru Drepturile Omului, așa cum le vestiseră și le cuceriseră luptătorii franceși de la 1789: ei vorbiau de îndreptățirea tuturor oamenilor la stăpînirea pămînturilor și la stăpînirea societăților. Pe cerul tinăr al sufletului lor plutiau ușoare, neguri albe, ca niște aripi de îngerî, și multora li se părea că sînt, de fapt îngerî cari vin mi-loși, cu trîmbița dezrobirii pe buze.

Se făcuseră școli la noi, supt regimul european ca forme al Regu-lamentului Organic. Cu multă pază și sfială se învățau și lucruri bune în ele. Feciorî de țerani, primiți într'insele, se pregătiau pentru o viață care nu fusese îngăduită de multă vreme lăstarelor țerănimii. Cite unul a mers și în străinătate cu bursa Cîrmuirii. Și astfel prin-tre frazele sunătoare ale boierilor tineri din București, stăpîni la 1848 pe «România» regenerată, se auzi și graiul lui Ion Ionescu de la Brad, un graiul așa de frumos, de cuminte și de bun, așa de priin-

cies muncitorilor încātuşați ai cîmpului, încît nu poate să-l creadă nimeni pînă nu l-a cetit.

Ion era agronom, economist, om de știință și de practică. Nicolae nu s'a-ales așa. În curînd el a înțeles că în gitlejul său e o musică rară, puternică și felurită, care poate fermeca oamenii. S'a descoperit cuvîntător. Pe cînd Ion, izgonit din țară ca revoluționar, era pus să administreze nu știu ce averi ale Vizirului prin Asia-Mică, Nicolae, rămas în Moldova, se pregătia pentru cariera unui om politic în stil mare, cum îi înfățișa pe atunci Franța, modelul nostru, în persoana de vișionar vibrant a unui Lamartine. El a scris și în ziare, ba a întemeiat ziare, dar chiar pentru acele timpuri scrisul său părea slab. Învățase franțuzește, englezește chiar, cetia. mult, dar învățătura nu era chemarea lui. Avea glasul: deprinse gestul, larg sau energic, mersul solemn, atitudinea de dictator. El desăvirșia pe inceptul *mijloacele din afară* ale oratorului. Din ce în ce mai mult lumea le cunoștea și le admira.

Dar pe atunci, prin anii 1850, cînd el atinsese treizeci de ani și deplinătatea însușirilor și puterii sale, noi n'aveam Cameră, Senat, întruniri publice, care i-ar fi trebuit lui. Domnul liberal al Moldovei, Grigore Ghica, se încunjurase de «tineri din popor»: un Codrescu, un Vasile Alexandrescu, un Nicolae Ionescu, pe cari-i întrebuița la gazetărie și corespondență, Ghica fiind căpetenia mișcării pentru reforma situației românești cu ajutorul Europei. Peste cîțiva ani se ajunsese însă la «întrebarea» de această Europă a «locuitorilor Principatelor», și atunci, în fierberea celei d'întăiu mari lupte dintre partide, celei d'întăiu mari frămîntări a mulțimilor, el se arătă în sfîrșit cea ce doria să fie, fermecătorul pentru frumoasele idei mari ale deșteptării neamului, ale neatîrnării lui și împodobirii cu toate așezămintele de libertate, egalitate și fraternitate pe care le cunoștea lumea. *Causa* învinse: România se făcu, și mîndrul Alexandru Ioan I-iu răsări din figura de om șters și stors a colonelului Cuza.

Acum e vremea lui Nicolae Ionescu, își vor fi zis atîția.

Și se înșelau: era vremea lui Ion. Omul practic și inimos care înțelegea că fără alt țeran decît al vremilor de umilită robie, România nu inseamnă decît o pană de papagal într'o căciulă spartă, își încordă toate puterile pînă se ajunsese la împroprietărirea țeranului. În acel timp, Nicolae căuta ce trebuie să facă. Și, neînțelegînd că fără un mare fond de idei, de judecată, de cultură, de cinste a gîndului, de iubire către oameni, un mare talent de orator e o mare primejdie, el se opri ascultîndu-și cîntecul, același cîntec: întiui duios și nou, apoi cunoscut, nesuferit pe urmă, iar, la sfîrșit, ridicol. Cînd înțelese

și el aceasta, tăcu. Și pentru el tăcerea era moartea, — căci Universitatea, știința, studiile istorice, de care trebuia să-l lege catedra lui, acestea nu-l puteau stăpîni nici-odată. Așa a trăit Nicolae Ionescu de prin 1880, de cînd l-am cunoscut, cînd ni făcea trei lecții pe an, pînă acum, în 1905.

Pentru tinerii de astăzi este un învățămînt în trista carieră a acestui meșter al cuvîntului, — al cuvîntului *sterp*.

N. IORGA.

SONET

Sus, drept pe deal mi-î casa așezată.
 Pe vreme rea, cînd bîntuie furtună,
 Se clatenă din temelii și sună
 Și cît-de-cît să fie dărîmată.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar nu mă plîng. De sus, cînd vremea-î bună,
 Tot ce-î în văi, mereu ca nou s'arată,
 Scăldat de soare 'n raza cea curată,
 Ori noaptea — vis supt pulbere de lună.

Cu cît măi mult e-o clipă zbugiumată,
 Se 'ntoarce 'n loc o pace măi adîncă
 Și-un dor de traiu! Furtuna e uitată.

Ascult de sus o doină fermecată,
 Ce s'a sfîrșit, dar tot răsună încă...
 De ce n'am casă 'n munți, pe-un virf de stîncă!

I. NECULAŢ.

ZILE TRISTE

... Și cum pe cîmpuri florile sînt duse
 Și foile căzute umplu valea,
 Cînd mi-amintesc de gîndurile-apuse,
 Așa de dulci, mă prinde toată jalea.

Tu ce ai fost în drumul mieu, un soare,
 Frumos amic din timpuri fericite,
 Să-ți fie calea 'n veci strălucitoare
 Și cît de lungi cărările 'nflorite.

Să vie pentru tine vremuri bune,
 Să te îmbeți de ele fără frică,
 De-ți va ieși în față o minune
 Cu ochii mari, cu gura mititică...

Eu în trecut, ca într'o mănăstire,
 Lăsa-voiî gîndul dulce să mă poarte,
 Și pe tăcuta, marea mea iubire,
 Ca pe-un mormînt, cădea-vor frunze moarte...

RUXANDRA M.

FĂRĂ NOROC

II

— Taie-ți cocorii din urmă, măi Rumine!

Omul se întoarse grăbit și tăie firele de griu ce-î scăpaseră din coasă.

Logofătul era în clinul coșaiilor. Îi învoise cu pogonul : cinci franci de pogon, mîncare și trei rachiuiri pe zi.

Coasele fulgerau prin griu, îl retezau din fața pămîntului, îl culcau pe vergelușe și-l așează în mănunchiuiri pe loc. Coșaiii erau în cămăși albe de pînză, încinși cu briie roșii peste mijloc. Peste briie erau strînși cu curele, de care atirnau cutiile de tinichea cu gresii de coase. Cînd și cînd, cite unul se opria, infigea coporiia 'n pămînt

și, ținând cu stînga de călcîiul coasei, trăgea gresia cu dreapta pe limba tăietoare.

Nu se prea îndesiau cosașii să-și bată coasele: eraă cu ruptu.

Pe celelalte lanuri erau secerători. Fete mari, mlădioase ca mlădițe de salcie, flăcăiandri, codane, flăcăi, femei și oameni de toate virstele înnotaă în griul auriu, îndoiiți pe secere, măsurînd cîmpu 'n pumni, asudînd.

Peste aurul învălurat al griului, soarele revărsa potopul de aur al luminii lui fierbinți.

Pe la capetele locurilor, erau căruțe omenești.

Vitele pășteau prionite pe lingă ele. Logofătul porni spre secerători. Un plîns de copil mic se auzi la o căruță pe lingă care trecea. Se apropiă și se uită: pruncul fraged, pîrlit de soare, țipa cit îi lua gura. Fața-i era înneacă 'n lacrimi. O droaie de muște bizia pe lingă el. Perișorul lui, ud de sudoare, i se lipia de cap. O frîntură de covrig uscat îi scăpase din mină. Soarele-i da în ochi. Logofătul l-a pus mai la umbră și i-a dat în mină frîntura de covrig, s'o mazolească. Copilul se domoli din plîns, apoi îi zimbi, arătîndu-i în gingiile moi doi dinți ce-i ieșiau. Mama lui venia 'n fugă la el.

— Tăbăriseră muștele pe el, Catrino!

— Da' să le arz' un foc de muște, că nu mai are mititelu' odină de ele.

Și, plecîndu-se spre el, l-a luat în brațe, și-a desfăcut cămașa la sin și i-a pus sfîrcul țitei în gură. Copilul începu să sugă lacom laptele 'nferbîntat al mumei. Un șiroiu îi scăpa prin colțul drept al buzelor, prelingîndu-i-se pînă pe supt bărbie.

Logofătul porni mai departe. La umbra snopilor puși în picioare, erau copii mici: cari dormind, cari jucîndu-se, cari gîndîcîndu-se. O adiere de milă trecu prin sufletul logofătului la vederea acestor puî de oameni. Și, fără să știe cum, se opri și privi la cițiva din ei. Unii se tiraă de-a bușile pe sumane, alții — mai mărișori — se ridicau în picioare, sfoși, staă citeva clipe «copăcel» și ridău mulțumiți de ei înșiși. Dar, cînd se uitaă la pămînt, îi lua amețeala (te joci cu așa înnălțime?!), îi coprîndea frica, și mai-mai să plîngă. Se lăsaă încet-încet jos și rideau iar, cînd se vedeau în patru buși la pămînt, scăpați de amețeala statului în picioare. Unii — mai mici — se gîndăciaă gîngurînd. Unii aveaă surioare sau frățiori mai mărișori, cari se tăbîrciaă cu ei în brațe, li vorbiaă într'o limbă drăgălașă și se căzniaă să-i adcarmă pentru a o șterge mai repede la joacă. Alții însă erau singuri-singurei. Plîngeau pîn' ce răgușiau, și, dacă mamele lor nu-i auziaă și nu veniaă la ei, se domoliaă din plîns, mai sus-

pinau o bucată de vreme, apoi îi fura somnul. Îi vedea zimbând în vis sau mișcând buzele par'c'ar fi supt.. Iar soarele din înălțimile albastre li suridea la toți de-o potrivă, scaldându-i în lumina lui binefăcătoare.

— Ce necăjiți cresc sârmanii de ei! se gîndi logofătul Vasile.

Așa cresc flăcăii voinici și fetele noastre frumoase, așa cresc secerătorii și secerătoarele de pe lanurile aurii, așa cresc adevărații apărători ai țerii românești!

Logofătul intră în locurile oamenilor. După cîtva timp văzu că un Rumîn nu-și ține linia lui din dreapta, ci se duce spre stînga, îngustînd astfel pogonul.

— Măi Mihaî, da' de ce-mi lași clin în dreapta?

— Nu stric eu, domnule Vasilache: mi-a lăsat vecinul din stînga mai mult de-un pogon, că n'a ținut linia.

Logofătul îl incolți și pe el, dar nici el nu era vinovat. Trebuia găsit cel care nu ținuse întîi linia, ci căutase a-și micșora pogonul, lăsînd vecinului din dreapta mai mult de secerat. După cîtva timp îl găsi logofătul. Era Pompieru.

— Va să zică tot tu te-ai găsit mai priceput?

— Da ce, logofete?

— Da' ești chior? Nu vezi că-ai îngustat pogonul?

— Doamne ferește! Eu mi-am ținut linia mea.

— Așa? Ia, vino 'ncoace!

Și, luîndu-l cu el, dădu cu pasul de-a curmezișul locului și la capătul de unde a început, și la mijloc, și, la capătul unde trebuia să iasă, dacă ar fi ținut linia strîmbă ce apucase, lipsiau opt prăjini pătrate.

— Văzuși!

— De! Nu băgai de seamă.

— Acum fă bine și-mi ține urma dreaptă, că, de nu, te dau afară și pui om cu opt franci ziua, să mi-l secere în socoteala ta.

și logofătul porni încet pe hotarul moșiei.

Ce oameni cumînți și muncitori și cinstiti Gălbiorienui aștia! Și între ei ce hoț, ce viclean e Pompieru! Face satu' de rușine!

Cînd se depărtă bine logofătul, Pompieru vorbi către un vecin:

— Cine dracu l-a mai adus și p'asta p'aici, mă? Că nu mai pleac odată, să-l văz cînd mi-oiu vedea ceafa!

Dar vecinul îi răspunse fără să se ridice:

— Vruseși să-î scoți clinul și nu s'a putut, hai!

Ce mai de minciuni scornise Pompieru pe socoteala bietului logofăt! Și de cite ori nu l-a pîrit la Căpitanul! Dar coana Frăsinica îl

scotea totdeauna pe logofăt cu dreptatea. Căpitanul îl asculta pe el, pe Pompieru, da din cap, dar, de putut, nu putea isprăvi nimic. Și nu știa cum să facă Pompieru, să înnegrească pe logofăt la stăpîni și să-i facă să-l dea afară...

Vasile mergea pe hotarul moșiei. Mergea domol, uitîndu-se din cînd în cînd peste cîmp. Tufe de mesteacăn se deslușiau prin grîu. Florile de orajniță stropiau cu sînge marginile lanului.

Fluturi de toate mărimile și de toate culorile goniau din floare 'n floare, zburau peste grîu ca peste o apă, se băgau afund în el o clipă-două; apoi răsăriau mai departe, filfiind din aripioare și pierzîndu-se 'n lumina cîmpului. Un țiriit necurmat de lăcuste suna 'n auz. Vitele nu mai aveau odihnă de muște. Țărina frigea, hainele ardeau, lanul dogoria. Gîndaci de toate felurile se deslușiau printre firele de iarbă; furnicile harnice cărau merinde pentru iarnă. Pe cîmp, lumea noastră asuda, strîngînd aurul grîului; printre ierburî, o altă lume mai mică, aproape nevăzută, se zbătea și ea pentru traiu. Cite-un calu-popei albăstria pe d'innaintea ochilor, zbirniind ca un glonț. Pe spice vedeaî ici-colo cite-un bondar ca o pată de rugină. Iar din coprînsul țarinei se ridicaî glasuri de fete mari, care cîntau, plecate pe seceră.

Vasile mergea pe hotarul moșiei, și se gîndia să spuie oamenilor că trebuie să s'apuce de legat pe la chindii, cînd zări un argat boeresc venind călare din spre curte.

— Dar asta ce-o mai fi? se întrebă el, eșînd în calea argatului.

— Domnule Vasilache, a spus conîța să vii la Curte numai de cit. Ți-am adus calu, să te duci mai repede.

Logofătul încălecă:

— Desprîponește-mî calul de colo și adu-mi-l la Curte.

Argatul porni spre calul logofătului. Pompieru-l luă la descusut:

— De ce chiamă conîța pe logofăt la Curte?

— Nu știu!

— Acasă-î boierul?

— Boierul n'a mai venit de la Curpen.

— Cred că nici nu prea-î duce doru conîța, hai?

Pompierul rinjia. Și 'n mintea lui incolți un gînd rău. Știa pe Căpitan că-și teme nevasta, și acuma vrea să 'ncearcă înc'o lovitură...

Și iată că pe drum se zări, departe, un om călare. Pompieru-și puse mina streășină la ochi. Călărețul venia, dar venia domol. Peste citva timp s'a apropiat: era Căpitanul. Pompieru porni la la capul locului, spunînd din treacăt unui vecin:

— Mă duc să-mî schimb priponu' la boi!

Cînd a ajuns la car, Căpitanul era la douăzeci de pași de el. Boierul era întunecat de tot la față și minios. Pompieru-î ieși însă 'n cale :

— Ce-î, mă?

— Bine, boierule!... Hm!

— Ce-î mă, n'auzi?... Spune repede ce-ai de spus.

— Ia cu logofătu'ăsta al dumneavoastră!

— Ei, ce-î cu el?

— O să mai mănînce el și la Paștele ălălalt ouă roșii aici?

— Da de ce?

— Păi cit pleci dumneata undeva, doar dă cu nasu' pe cîmp și tiva 'ndărăt la Curte. Ci-că-l cheamă conîța! Da eū cred că se 'nfundă pe undeva și doarme pîn' se 'mpute. Ce-ar avea conîța să-l cheme la Curte?! Uite, mai adineaori a plecat; tot așa ci-că l-a chemat conîța...

Căpitanul nu zise nimic, ci porni mai departe. Vedea și nu vedea înaintea lui. Capu-î ardea, îi zvicnia, și trupul lui zdrobit de nesomn îl durea, de par'c'ar fi fost bătut cu mîiul. Și gîndul care-l rodea de multă vreme ca un vierme neadormit, începu iar să-l chinuiască... «femeia mea se ține cu logofătu!».

În acest timp Vasilache ajunsese la Curte, descălecuse și intrase în casele boierului. Coana Frăsinica-l aștepta la mescioara de lucru.

— Știi la ce te-am chemat, Vasilache?

— Nu, conîță!

— Căpitanul vād că nu mai vine, și mi-e teamă să nu i se fi 'ntimplat ceva. Aș vrea să trimit pe cineva după el, dar n'am așa un om mai dezghețat. S'ar rezezi pîn'la Curpen, și i-ar spune că a venit un misit să facă ruptoarea prețului la griū de pe loc.

— Mă duc eū, conîță!

— Te duci?

— Cum nu!

În liniștea dulce a odăii, innecată 'n umbra perdelelor groase, glasul coanei Frăsinica părea o musică dulce. Era răcoare și bine, și mirosia a trandafirî. Dulci, tremurate, limpezi ca un sunet de cristal picuraū cuvintele cucoanei. Părul ei galben ca aurul unduia 'n şuvițe mlădioase, ce se 'nnecaū în cocul bogat, în care licăria cînd și cînd un ac de chihlibar. Supt tăliuța de muselină i se ghicia sînul frumos, împlinit, de femeie în floarea virstei.

Ceasul din părete bătea cadentat, fărîmînd veșnicia 'n clipe dulci. O suliță de lumină se furișa prin perdele, aluneca dreaptă pînă pe covor, unde se frîngea, se fărîma 'n pulbere măruntă de aur, ce părea că fierbe.

- Ți-o fi sete, Vasilache! Să-ți dau o dulceață!
- Sărut mina, nu vă mai supărați pentru mine.
- Dar nu-î nici o supărare!

Coana Frăsinica ieși în prag, să strige servitoarea; dar aceasta urca 'n fugă scările:

- Coniță vine boieru?

În același timp se auzi un tropot de cal, și boierul se opri 'n dreptul ușii și descălecă. Un argat îi luă calul, și-l duse spre grajd. Se scutură puțin pe haină și intră în casă.

- Ai venit? Tocmai eram să trimit după tine.
- Te-am scutit de supărare!

Vorba lui tăia ca un cuțit.

Spusele lui Pompieru îi luminează întunerecul din suflet, cum lumina nează un fulger noaptea. Și ghimpele de gând i se 'nfpse și mai adânc în minte: «oare să fie adevărat»?

- Te poți duce, Vasilache. Nu mai am nevoie de dumneata. Logofățul plecă.

- Nu mai ai nevoie de el, c'am venit eu, hai?
- Ce te-a găsit, omule? Ori nu ți-e bine?

Căpitanul se uita piezis cu un hot care vrea să dea o lovitură mișească. Cu cravașa bătea mereu pantalonii prăfuiți. În ochi îi licăria o asprime înfiorătoare. Apoi flacăra de răutate se stinse uimitor de repede, cum se stinge o lumină 'n bătaia unui vint tare. Își turnă un coniac, pe care-l bău dintr'o înghițitură. Minile îi tremurau. Se plimba prin odaie cu pași soldățești... Mai bău încă trei coniacuri, și după citva timp dădu de dușcă și un păhărel de rom. Fața i se făcuse ca pământul. Căzu pe un scaun, gemind:

- Iar am pierdut!

Și coana Frăsinica, în loc să-l mîngîie cu o vorbă bună, cum făcea pîn'acum, îi răspunse 'nciudată:

- Mai bine te pierdeași și tu!

Căpitanul se sculă, ca mușcat de șarpe:

- Ce-ai spus?... Ce-ai spus?

Înfruntarea aceasta neașteptată din partea soției îi inveninase și mai mult sufletul. Iar ghimpele de gând i se 'nfigea tot mai mult în minte, îi răscolia adîncurile inimii, îl durea de-î venia să țipe. Înaintă spre femeia lui cu pumnii strînși, cu ochii aprinși de minie:

- Ce-ai spus, *madamo*?

În gură lui și în chipul cum l-a spus, acest cuvînt lua un înțeles de nețarmurită batjocură. Și coana Frăsinica a înțeles unde bate bărbatul ei, s'a roșit pîn' la urechi, a rămas cîteva clipe fără grai,

apoi, stringindu-și toate puterile, a făcut un pas spre el, zvrindu-și în față un răspuns crud;

— Trintor obraznic!

Cravașa a vijit o clipă, și a izbit scurt, aspru în obrajii femeii. Aceasta a țipat de și-a sfișiat sufletul și ducându-și minile la ochi, s'a prăbușit pe covorul dușumelelor, zbuclind în hohote de plîns cu sughituri...

(Va urma.)

C. SANDU-ALDEA.

FARMECUL

Pe urma clipelor trecute
Ce'n vremuri m'aū înviorat,
Rămase farmecul ciudat
Al fericirii cunoscute.

Îl port în mine și mi-arată
Pierdute printre amintiri,
Surîsul buzelor suptiri,
Privirile de altă dată.

Și par'că simt ca înainte,
Fiorii ce mi-î strecurau
O strîngere de mînă, sau
Tremurătoarele cuvinte,

Și-mi pare totuși o poveste
Norocul care l'am trăit,
Căci prea a fost nemărgenit
Și prea s'a dus fără de veste.

MIHAIL PALEOLOGU.

E NOAPTE...

*E noapte, — ca o stea pe deal
Străluce focul la o stână.
Încet doinește un caval
În liniștea pe câmp stăpînă.*

*Coboară cîntecul duios
Spre negrul țintirim din vale,
Și par'c'ar spune tînguios
A morților eternă jale.*

*Spre domul de lumină plin,
Spre sfînta, veșnica tăcere,
Se 'nmalță plîngător și lin
Un vaiet de nemîngîiere...*

*Prin zări un fulger a trecut
Și liniștea-i tot a mai adîncă, Cluj
În umbra nopții — stîns — pierdut
Cavalul mai doinește încă !...*

ANA MANOLACHE-HOLDA.

CRONICĂ

D. A. V. Gidei duce mai departe povestirea, făcută pentru popor, a luptelor dintre Turci și Ruși petrecute pe pămîntul românesc («Rușii și țerănimia romînească în vremea ocupațiilor rusești»). O nouă broșură se întinde pînă la luarea Basarabiei. Se știe care e scopul d-lui Gidei: să arăte țerănimii cît a avut ea să sufere din partea acelor vecini cari, vorbindu-î de cruce, aū pus-o mai totdeauna pe cruce, făcînd-o jertfa destrăbălării oștilor rusești și lăcomiei tuturor corbilor ce le întovărășesc. Și în această a treia cärticică faptele sînt adevărate, foarte cinstit căutate și stilul, nu numai ușor, dar frumos pe alocurea, dibaciiu croit după al cronicarilor. Prețul de 25 bani o pune la îndămîna oricui. Această publicație, care nu s'a cetit de loc peste munți, ar trebui să se răspîndescă și acolo.

Librăria Socecă tipărește cu același lux ca și Călătoria pe Dunăre a Reginei sau poeziile d-lui Haralamb Leca, un volum de versuri, datat Craiova, și purtând acest titlu: X de * * *. S'ar putea și * * * de X. Și într'un cas și în altul ar corespunde cu cuprinsul, care nu e, de sigur, rău și mai totdeauna nu e nici bun, ci foarte * * * și destul de X.

*

Trimețindu-mă broșura sa «Chestia plagiatului d-lui Demetru Negulescu» (Iasi, 1905), d. D. G. Longinescu, avocat, a înțeles să aibă o părere asupra *dreptății* sale. Iată de ce e vorba. D. Demetru Negulescu a tipărit o lucrare de drept, intitulată «Despre poprire», și în puterea ei a cerut un loc de profesor la Universitatea din București. Unii dintre profesorii de Drept ai acestei Universități, d. Dissescu, de pildă, au fost de părere că lucrarea e bună. Dar d. Longinescu a publicat în revista «Dreptul» un studiu cu paralele, din care se vedea că d. Negulescu a luat pasagi întregi dintr'un manual francez foarte cunoscut, al cărui autor e Garçonnet. D. Mironescu, candidat și d-sa la locul vacant de la Facultatea de drept din București, a atras atenția asupra descoperirii d-lui Longinescu. Cum se întâmplă de regulă la noi, singurul care s'a interesat de această afacere a fost acela ale cărui interese erau lovite. D. Negulescu a răspuns în «Epoca», mîntuind cu asigurarea că, dacă un profesor de Universitate său alt om cu situație îl va crede vinovat de plagiat, își va da demisia din magistratură și va renunța la cariera de profesor. Mai mulți profesori au intervenit atunci în folosul d-sale. Ministrul de Instrucție l-a și numit, mi se pare, pe d. Negulescu, la catedra ce doria d-sa, saū la alta. La urmă, d. D. Longinescu, care e încredințat că are totuși dreptate, scrie broșura pe care o am înaintea mea.

Nu cunosc nici pe d. Negulescu, nici pe d. Mironescu, iar de d. Longinescu îmi aduc aminte numai ca de un elev la liceu. Discuțiile cu d. Tocilescu m'au făcut, pe de altă parte, un fel de specialist în casurile de plagiat, studiate cu atenție asupra acestui subiect tipic. Voi zice deci, în toată cinstea, ca totdeauna, că există o asemănare netăgăduită și neîngăduită între lucrarea franceză clasică și aceia nouă a d-lui Negulescu. D-sa s'ar putea convinge despre aceasta, alegîndu-și un tribunal de onoare, din care ar face parte, să zicem, d. Maiorescu, d. Panu și presidentul Curții de Casație. Dar trebuie să se știe samă de părerea cu totul greșită ce domnește cu privire la originalitate printre mulți dintre scriitorii noștri juridici și, în genere, printre tineri, cărorora la Facultate nu li se dă altă învățătură decît a minții. E bine pentru d. Negulescu că i s'a atras de la început atenția asupra acestei greșeli de metodă, care, repetată până la maturitatea științifică, ar da d-lui Tocilescu încă un tovarăș.

*

Se știe că de mai mulți ani se tipărește o mare publicație de acte privitoare la revoluția de la 1848. Al cincilea volum, care merge de la Octobre 1848

până la începutul anului următor, a ieșit acum de supt tipar («Anul 1848 în principatele române», V. București, Carol Göbl, 1904). Această carte enormă, foarte îngrijit alcătuită, e împodobită cu chipul cunoscut, printr'o reproducere în «Revista nouă», a lui Ioan Maiorescu și cu două portrete ale Caimacului Constantin Cantacuzino, care se înfățișează într'unul, nu numai în hainele turcești de modă la 1817, data zugrăvirii, ci și cu acel turban, ce nu se prea îngăduia pe capul ghiaurilor. Volumul dă rapoarte diplomatice franceze din București și din Constantinopol, scrisori particulare (multe sînt reproduse după publicații anterioare), dintre care citeva foarte interesante și vioaie, apoi acte de administrație zilnică, după vechi dosare, și chiar articole de gazetă. Ar fi fost mai bine, de sigur, ca acest material, prea felurit, să fi fost așezat în mai multe capitole, după felul izvoarelor. Se vor receti cu plăcere frumoasele pagini calde pe care marele istoric frances Michelet le-a consacrat soției lui C. A. Roseti și povestirea limpede a călătoriei pe care floruminul *sincer* Ubicini o făcu în Țara-Românească tocmai pe timpul revoluției.

*

Unii se vor fi întrebînd de ce nu se răspunde aici la anumite atacuri, fățișe, ca să nu zicem nerușinate, și persistente. Răspunsul e acesta: noi, doitrei oameni, am luat o cetate de la perversi și de la stricați; în jurul ei, pe care flutură mîndru steagul nostru cînstit, un cor de proști înalță strigăte, pe atît de disarmonice, pe cît de fără folos. Musica aceasta e prea hazlie ca să ni dăm osteneala de a o opri. Și poate că nici n'am putea-o opri, căci un vestit poet german a spus această vorbă sfîntă:

Împotriva prostii-ar lupta și zeii zădarnic.

Gegen die Dummheit kämpfen die Götter selbst vergebens.

Și iarăși nu se va răspunde nici-odată acelor atacuri care pornesc de la altceva decît de la ideile ce exprimă. Nu vorbim publicului — pe care-l înțelegem ca poporul nostru din toate treptele — pentru a schimba sentimente și resentimente personale, ci pentru a lumina și a folosi.

Aceste declarații nu le vom repeta în fiecare cas anume, față de fiecare prost și față de fiecare paraponisit, a căror umbră o vom fi luminat-o din greșală, ci le spunem, odată pentru totdeauna, astăzi.

N. IORGA.

*

Aniversarea morții lui Schiller. — În Germania se fac mari pregătiri pentru a suta aniversare a morții lui Schiller. E de prevăzut, că noua manifestare a idealismului german va fi grandioasă. Ea va fi în același timp o reacțiune în contra unor tendințe prea realiste în curentele literare moderne și o protestare contra sectarilor goetheani, cari, popularisînd scrierile autorului lui «Faust», caută să întunece gloria lui Schiller.

La 1859 cînd se împlinise un veac de la nașterea lui Schiller, Romîni i-au adus și ei tributul de admirație. La Iași și la București s'a produs oarecare mișcare în cercurile scriitorilor. S'au publicat «Ode la Schiller» și, fără

a fi. modele de versificație, poeziile astea sînt totuși probe de înțelesul ce-l aveaî contimporanii lui Eliade pentru literatura germană și marele scriitor dramatic.

De atunci Schiller a străbătut și mai mult în literatura noastră. A fost tradus cu succes și jucat cu însuflețire în teatrele românești. Cîteva din piesele lui, «Hoții» mai ales, și «Intrigă și amor», nu lipsesc în nici o stagiune din repertoriu, iar publicul continuă a le cere.

Cum îi vom răsplăti acest împrumut intelectual? Ar fi de dorit ca 'n ziua aniversarei (9 Maiu), cel puțin Direcția Teatrului Național să-și aducă aminte de datoria ce o are față de fiul cel mare al poporului german și, printr'o reprezentație festivă cu piese de-ale lui, să se asocieze la serbarea generală a lunei culte.

În vederea acelei serbări criticul «Convorbirilor Literare», d. profesor Gh. Bogdan-Dnică, a studiat de-aproape influența lui Schiller asupra literaturii noastre și va publica în curînd rezultatul cercetărilor sale. De oare-ce lucrarea d-sale nu se extinde decit asupra traducerilor tipărite, îi voiî semnala aici două poezii traduse de Eminescu, rămase pînă acum în manuscris.

Cea d'întîiu e *Resignațiunea* (Ms. Acad. No, 2259, p. 12), cu faimosul vers de la început: «Auch ich bin in Arcadien geboren.» Eminescu notează singur, că a tradus-o în «April 1867». Slova, limba și versificarea ni dovedesc, că e o lucrare școlară, nerăușită. Reproducem aici primele două strofe, ca mai bine îngrijite:

Și eu născuî în sînul Arcadieî și mie
 Natura mi-a jurat
 La leagănu-mi de aur să-mi deie bucurie:
 O scurtă primăvară dureri numai mi-a dat.

Odată numai Maiul vieții înflorește.
 La mine-ă desflorit,
 Și zeul lin al păcei, o lume mă jelește,
 Făclia mi-o apleacă, lumina-i asfințește,
 Și iasma-i a fugit.

Restul e greoiu și încărcat de germanisme.

Cu mult mai bine, deși prea textuală, e a doua traducere, sentimentalul dialog dintre *Ector și Andromache*. Iată-l în întregime:

ANDROMACHE

Vrea Ector în vecie să meargă de la mine
 Unde Achil cu-a sale *neappropriate* mîne ¹⁾
 Aduce lui Patroclu jertfirî pe orice zi?
 Cine-o 'nvăța copilu-ți în vremea viitoare
 S'arunce lănci și zeii Olympului s'adoare,
 Cînd Orcul de 'ntunerice în sînu-î te-o 'nghîți?

¹⁾ «Mit unnahbaren Händen».

ECTOR

Femeie scumpă mie, tu lacrimile seacă,
 După bătaie cruntă dorința mea ea pleacă,
 Aceste brațe apăr Pergamu-amenințat,
 Și'n lupta pentru sfinte a zeilor cămine
 Eū cad mîntuitorul al patriei — și 'n fine
 Cobor la riul stygic de glorie 'ncununat.

ANDROMACHE.

O, n'o să mai aud eū a armelor vuire
 Și fieru-ți în portale va zace 'n lenevire
 Marea lui Priam viță d'eroi s'o nimici,
 Veī merge unde ziua etern nu mai lumină,
 Cocytul unde 'n lungul pustiilor suspină,
 Coló unde amoru-ți în Lethe va muri.

ECTOR.

Ori-ce dorință 'n mine, în mine-orī-ce gîndire
 Le-oiū cufunda în Lethe, în riul d'amortire,
 Dar nu și-al meu amor.
 Auzi cel sălbatec¹ cum lîngă mări turbează?
 Încinge a mea spadă și doliul il lasă
 Căci nu moare în Lethe amorul lui Ectôr.

E prea cu puțință ca și traducerea asta să dateze din timpul cînd Eminescu ședea încă pe băncile școlăii, căci «Ector și Andromache» se învață în primele clase ale gimnasiilor austriace. După indicația autorului, ea a fost scrisă la 1868.

Se știe că o traducere bună din același autor Eminescu ni-a dat-o abia după trei-sprezece ani de la data asta, cînd a tipărit *Mănușa* în «Schalkbibliothek.»

Firește, influența lui Schiller asupra lui Eminescu nu numai din aceste trei poesii poate fi studiată.

IL. CHENDI.

RĂSPUNSURI

C. P., Iași. — E ceva în versurile ce ni le-ați trimis. Dar nu socotim că a venit încă vremea să vadă lumina tiparului.

A. B., Brașov. — Colecția anului I (2 volume) se află de vînzare la administrație cu prețul de 8 lei. Adresa d-lui S. e: Toamnei, 87.

Sel., Loco. — «O dragoste trăsniță» și «Desperarea saū melancolie» — nu se publică.

¹ Achil.